



POMPEU FABRA, MARIÀ VILLANGÓMEZ

«Celebrem els cent anys de les Normes Ortogràfiques que va preparar Fabra i va fer seues l'Institut d'Estudis Catalans»



Bernat Joan i Marí

Enguany m'han fet, per segona vegada, l'honor de demanar-me de parlar, en nom dels lingüistes i escriptors de les illes Balears (que no de les seues institucions), a l'acte que cada any es fa, en el marc de la celebració de la Universitat Catalana d'Estiu, davant la tomba de Pompeu Fabra, al cementiri de Prada de Conflent. Allà on les institucions són a favor de la llengua, hi parlen els seus representants (sigui una ministra d'Andorra, sigui Ferran Mascarell, en representació del Govern de Catalunya); allà on les institucions hi són manifestament contràries, hi parlem els que feim anar la ploma: el novel·lista Manuel Joan i Arinyó, en nom del País Valencià; l'historiador Joaquim Montclús, per la Franja de Ponent, o un servidor per les Illes Balears... També varem poder comptar amb una intervenció del president de la secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, l'eivissenc Isidor Marí.

Locasió no podia ser millor, per expressar algunes coses elementals. La primera és que, en una etapa en què el Govern de les Illes Balears combina l'atac a la llengua amb decrets com el de Tractament Integral de LKlengües (TIL) o amb l'intent de produir llibres de text en les «modalitats insulars» de la llengua catalana, celebrem els cent anys de les Normes Ortogràfiques que va preparar Pompeu Fabra i que va fer seues la incipient Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Per primera vegada, el català començava a comptar amb una normativa unificada, útil per a tots els usuaris de la llengua, de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer. Després, l'any 1932, vendrien les Normes de Castelló, que fixarien de manera estable i permanent la normativa unificada per a la llengua catalana. Què se n'hauria fet, del català, si no tenguéssim aquesta normativa unificada? Quines possibilitats de defensa de la llengua haurien existit, durant la llarga nit del franquisme? Hauria sobreviscut, res que no fos un mer conjunt de dialectes regionals, el feixisme, sense l'obra ingent de Pompeu Fabra? Crec que les respostes són d'allò més evidents.

► **La clau era, segons Fabra,** «no abandonar la idea ni l'esperança», però no n'hi hauria hagut prou sense els instruments fonamentals que són una gra-

màtica unificada, usada per catalans, valencians, balears i algueresos, per tots aquells que feim servir el català com a llengua culta, i un diccionari normatiu, amb unes formes fixades per a tota la comunitat lingüística. Pompeu Fabra, doncs, va posar una de les parets mestres de la nostra recuperació nacional. Perquè la tasca de Fabra fou lingüística, però la recuperació de la llengua constitueix un element clau per a la recuperació de la pròpia personalitat col·lectiva. Sense Pompeu Fabra, entengui's bé això que escriuré a continuació, els eivissencs ja hauríem deixat de ser eivissencs.

► **Juntament amb els cent anys** de les Normes Ortogràfiques, celebrem els cent anys de tres grans, magnífics, extraordinaris poetes: Salvador Espriu, Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Marià Villangómez.

Salvador Espriu esdevindria, amb el temps, un autèntic poeta nacional. Davant l'Espanya romana, pètriament unitària i unitarista que propugnava el fran-

«Villangómez va fer tot allò que va poder per “salvar-nos els mots”. I salvar-nos els mots volia dir, entre d'altres coses, escriure en un català unificat, genuí i autèntic»

quisme, Espriu preconitzava una Sefarad grega, basada en la pluralitat i en la diversitat, on les parles «diverses» convinguessin «en un sol amor». Per a Espriu, Espanya no seria un projecte viable si no assumia com a pròpia la llengua catalana, si no reconeixia que és formada per quatre nacions, si no reconeixia la diversitat interna. El temps li ha donat la raó. Pocs analistes una mica lúcids creuen, avui, cent anys després del naixement del gran poeta, que Espanya sigui viable com a projecte, faci el que faci a partir d'ara.

Bartomeu Rosselló-Pòrcel, amb la vida estroçada en plena joventut a causa d'una malaltia letal, ens fornira alguns dels poemes més excel·lents amb què compta la literatura catalana del segle XX.

I Marià Villangómez, a banda de fer una obra poètica extraordinària (sempre usant una normativa estrictament fabriana), va fer tot allò que va poder per «salvar-nos els mots». I salvar-nos els mots volia dir, entre d'altres coses, escriure en un català purament unificat, absolutament genuí i radicalment autèntic. I publicar un manual perquè tots aprenguéssim, a partir de la nostra parla eivissenc més pròxima, la llengua catalana comuna que Fabra ens havia codificat amb encert i eficàcia.